

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ وَ عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ
وَمَنْ وَالَاهُ، وَبَعْدُ:

بابهت: نه کامی (غهبهت)

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:
(أتدرون ما الغيبة) قالوا: الله ورسوله أعلم. قال: (ذكرك
أخاك بما يكره) قيل: أفرأيت إن كان في أخي ما أقول قال:
(إن كان فيه ما تقول فقد اغتبتته، وإن لم يكن فيه ما تقول فقد
بهتته) رواه مسلم.

نأنكو: (ژ ئه بی هورهیره -خودی ژئی رازی بیت- گوت:
پیغهمبهری خودی -سلاف لی بن- گوت: (هوین دزانن
نه کامی چیه؟)، گوتن: خودی و پیغهمبهری وی چیتر
دزانن، گوت: (ئوه تو بهحسی برایی خوب وی تشتی
بکهی یی وی پی نهخوش)، ئیکی گوت: پا نهگهر نهو
تشتی نهز دبیژم ل دهف برایی من هه بیت؟ گوت: (نهگهر
نهوا تو دبیژی ل دهف هه بیت نهو ته نه کامیا وی کر، ژ
خو نهگهر نهوا تو دبیژی ل دهف وی نه بیت نهو ته بی
بهختی لی کر).

ئبن کثیر _رحمه الله_ دبیژیت: (غهبهت ب ئیک دهنگیا
زانایان تشته کی حه راه، و تشته ک ژئی دروست نینه نهو
نه بیت بو بهر ژه وهندییه کی بیت، وه کی کو د جهرح و
ته عدیلی دا یان بو شیر هت کرنی بیت).

و فہر موودیٰ راستییا غہیبہتی یا ئاشکرا کری، ئیمامیٰ
 نہوہوی - رحمہ اللہ - دیبیریت: (کو مروف بہحسیٰ
 کہسہ کی بکہت ب وی تشتی وی پی نہخوش بیت، قیجا
 چ دلہشی وی دا بیت یان دینی وی یان دونیا وی یان
 نہفسا وی یان رھوشتی وی یان مالی وی یان دہیک و بابین
 وی یان زارو کین وی یان ہہقرینا وی یان خزمہتکاری
 وی یان لقینین وی یان ناقچاف فہکرنا وی یان ناقچاف
 گرتییا وی یان ہر تشتہکی کو گریدای وی بیت و وی پی
 نہخوش بیت، قیجا چ ب گوتن بیت یان ب نیشانہکی یان
 ئیشارہتہکی).

و ہر وہسا دیبیریت: (و ہر وہسا ژ غہیبہتی یہ کو مروف
 بہحسا ئاخفتن و گوتنن دانہرین پھرتوو کا بکہت، وہ کی
 کو ئیک بیڑیت: گوتنا ئہویٰ خو ب زانینی دئینتہ دہر، یان
 ئہوین خو پال ددن بو چاکیی، یان ہر گوتنہ کا دی یا
 وہسا کو گوہدار مہرہما وی تیگہہیت، و ہر وہسا گوتنا
 کو دہما بہحسا ئیکی بہیتہ کرن ئیک بیڑیت: خودیٰ مہ
 ب سلامت بکہت! خودیٰ مہ تہوبہ بکہت! یان: داخازا
 سلامہتیٰ ژ خودیٰ دخازین و ہر گوتنہ کا وہسا، ئہقہ
 ہمی ژ غہیبہتی یہ).

ئبن تہیمیہ - رحمہ اللہ - دیبیریت: (و ہندہ کین ہمین غہیبہتی
 دکھن ب رھنگی سہرسام بوونی، وہ کی کو ئیک
 بیڑیت: ئہزیٰ سہرسام ژ فلان کہسی، چاوا فلان تشتی و
 تشتی ناکہت!؟).

ژ مفایین فہر موودی:

۱_ حہرامییا بہحسکرنا موسلمانان، نائکو غہیبہتکرنا وان، و غہیبہت ژ گونهہین مہزنہ (ژ کہبائیرانہ)، خودایی مہزن د کیتابا خودا ب تشتہکئی کیم و کریت یا قہلمہ دای، و پیسترین نموونہ ب غہیبہتی نیئا و گوت: (وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا اٰیْحِبُّ اَحَدُکُمْ اَنْ یَّاْکُلَ لَحْمَ اَخِيْهِ مِیْتًا فَکَرِهْتُمُوْهُ) الحجرات: ۱۲

نائکو: (وہندہک ژ ہہوہ د پشت ہندہکان را نہکامی و غہیبہتا وان نہکمن. نئری ما یہک ژ ہہوہ دقیت گوشتی برایی خو بخوت و نئوی مری؟ ہہوہ نئو نہقیت، قیجا بلا ہہوہ غہیبہتا وی ژی نہقیت).

و ژ نئہسی -خودی ژی رازی بیت- گوت: پیغہمبہری خودی -سلاف لی بن- گوت: (دہما نئز بریمہ عہسمانان (شہقا میعراجی) نئز دبہر ہندہکان را بوریم نینوکین وان ژ سفری بوون و وان ناقچاقین خو و سینگین خو پی د دانہ بہر پہنجان، من گوت: نئقہ کینہ نئہی جبریل؟ گوت: نئقہ نئون بین گوشتی خہلکی دخون و بہحسا نامویسا خہلکی د کمن) رواہ احمد و ابو داود و صححہ الالبانی. و ژ عائیشایی -خودی ژی رازی بیت- گوت: من گوتہ پیغہمبہری -سلاف لی بن- ہہما تیرا تہ ہہیہ کو صفیہ یا وہسا و وہسا بیت نائکو یا کورتہ ، پیغہمبہری گوت: (ب راستی تہ گوتنہک گوت نئگہر نئو گوتن د گہل نائقا دہریای تیکہہل کربا ، دا نائقا دہریای ہیتہ گوہرین و پیس بیت) رواہ ابو داود و صححہ الالبانی.

۲_ پڻغهمبهرى -سلاق لى بن- غهپيهت وهسا شروقه كر
كو: (تو د پشت برائى خورا بهحسى وى بكهى ب وى
تشتى پى وى پى نهخوش)، بهلى ئهگر ته ل دهف وى
بهحس كر هنگى دبيتته ناخفتنن نهخوش نابيته غهپيهت،
چونكى كهسى ناماده دشيت بهرهقانيى ژ خو بكهت.

۳_ غهپيهت ئهوه تو بهحسا برائى خو بكهى ب وى تشتى
وى پى نهخوش چ گرځداى دينى وى بيت يان رهوشتى وى
يان رهنگ و رويى وى، قيجا غهپيهت ههمى كيماسيا
بخوفه دگريت چ مروف كيماسيهكى د دينى وى دا
بدهر يخت يان رهنگ و رويى وى يان رهوشتى وى.
ژ عهپيدار كرنا رهنگ و روى: بو نمونه تو بيژى: يى
سهفته يان كورهيه، يان يى دريژه يان كورته، يان هر
گوتنهكا وهسا و وى پى نهخوش بيت يان تو ب مهرهما
هندى بيژى دا وى كيم بكهى، ئهقه دبيتته غهپيهت.
و ژ عهپيدار كرنا رهوشتى: بو نمونه تو بهحسا وى
بكهى كو نه يى دههمن پاقره، بيژى: يى ب دويف ژنكا
قه، يان بيژى: بهرى خو ددهته وان، و هر گوتنهكا وهسا.
و ژ عهپيدار كرنا دينى: بو نمونه تو بيژى كهسهكى
بيدهچيه، يان نفيزى ناكهت ب جماعت، يان
بهردهواميى نادهته نفيزا سپيدى، و هر گوتنهكا وهسا.

۴_ پله و پيكن غهپيهتى هندى ئيك نين، بو نمونه
غهپيهتكرنا زانايان دژوارتره ژ غهپيهتكرنا غهپيرى وان،
چونكى غهپيهتكرنا زانايان دى وى چهندى ب دويف
خودا ئينيت كو خهلك دژايتيا وان بكن، و دژايتيا

وی تشتی بکهن یی وان ژ شه ریعته تی ل دهف خو هلگرتی،
چونکی نهگهر بهایی زانایان ل دهف خهلکی کیم بوو و
هاته خار نییدی خهلک گوتنن وان نا وهرگرن.

۵_ نهگهر تو زال بووی ل سهر کیماسییا برایی خو و ته
کیماسییا وی به لاف کر و تو مایه ب دویف کیماسیین
ویقه، بزانه کو خودی ژی دی نیکی ل سهر ته زال
کهت کو کیماسیین ته به لاف بکهت و ب دویف
کیماسیین ته بکهفیت چ تو یی ساخ بی یان مری،
چونکی پیغمبری خودی -سلاف لی بن- دبیژیت: (یا
گهلی نهوین ههوه باوهری تنی ب نهزمانی ئینای و ئیمان
نهگه هشتییه دلین ههوه، هوین نهزیهتا موسلمانان نهکن و
کیماسییا ژی دهر نهئخن و ب دویف کیماسیین وان
نهکهفن، ههچی ب دویف کیماسیی برایی خو یی
موسلمان بکهفیت، خودی ژی دی هندهکان ل سهر وی
زال کهت کو ب دویف کیماسیین وی بچیت، و
ههچی خودی کیماسیین وی ناشکرا کرن ب راستی
نهو کیماسیین وی ناشکرا بوون خو نهگهر د کونجا
خانی قه بیت) رواه ابو داود و صححه الالبانی.

۶_ غیری موسلمانان دروسته مروف غهیهتا وان بکهت،
ئبن موندز دبیژیت: (دقی فهر موودی دا بهلگه ههیه کو
نهگهر نه ژ برایی مروقی بیت (ئانکو نه موسلمان بیت)
وهکی جوھی و فه لان و ههر دینهکی دی، و ههچی
بیدعا وی نهو ژ دینی دهر یخست بیت (ئانکو بیدعا وی

بوويه نهگري هندى كو كافر ببیت) غهبيته ل سهر
(نینه).

۷_ د فهر موودی دا دهر برین یا ب (برا) هاتییه کرن، دا
كو كهسى غهبيتهچی پال دت بو هندى كو غهبيتهتى
نهكته، چونكى نهگر برايى وى بیت فهر تره نهو
كیماسییین وى قهشیریت، نه كو بهحس بكته و بهلاف
بكته.

۸_ د گوتنا پیغهمبهری دا -سلاف لی بن- : (وى تشتى وى
پی نهخوش) هندى د گههینیت كو نهگر كیماسییهكا
وهسا بیت نهو پی نهخوش نهبیت هنگی نابیته غهبيته.

ئیمامى نهوهوى -رحمه الله- دبیزیت: بابتهتى كا چ دروسته
ژ غهبيتهتى مروف بیژیت:
بزانه كو غهبيتهت یا دروسته بو مهبستهكا دروست یا
شهر عى، كو مروف نهشیت بگههیتى ب وى نهبیت، و
نهوژى شهن نهگرن:

۱_ گازندا كهسى زورداری لی هاتییه کرن، دروسته بو
كهسى مهزلوم نهو گازندا زوردارییا خو بو دادوهرى یان
دهستهلاتداری بیژیت، كو بیژیت: فلان كهسى ب فلان
تشتى زورداری یال من كرى.

۲_ هاریكاری خاستن بو گوهرینا خرابیى و قهگهراندنا
خهلهتى و گونههكارییى بو ریکا دروست، بو نمونه
مروف بیژیته وى كهسى یی هیژ و شیان ههبیت خرابیى

بگوهریت: فلان کس فلان تشتی دکهت، قیجا پاشقه ببه
دا ئیدی وهنهکته.

۳_ فهتوا خاستن، بو نمونه مروف بیژیته موفتی: برای من
یان بابی من یان زهلامی من یان فلان کسهی زورداری ل
من کر ب فلان تشتی.

۴_ مروف موسلمانان هشیار بکته ژ خرابیی و وان
شیرهت بکته، و نهقهژی ب چند ریکهکان دهیته
کرن ژ وان: دیار کرنا خهلهتیبال دهف زهلامین فهگیرین
فهرموودان و شاهدان، و نهقه یا دروسته ب ئیک دهنگییا
موسلمانان، بهلکو هنده جار ژ بهر پیدقیاتییی واجبه ژی.

۵_ کسهکی کو فسقا خو یان بیدعا خو ناشکرا
بکته وهکی وی یی ناشکرا مهیی فهخوت، یان
ناشکرا خهلکی دگریت و باج و خویکی و هر دگریت و
ب خورتی مالی خهلکی ژی و هر دگریت، قیجا هنگی
دروسته مروف بهحسا وی بکته ب وان کریارین نهو
ناشکرا دکته.

۶_ دانهنیاسین، بو نمونه کسهک یی بهرنیاس بیت ب
ناسناقهکی وهکی ناقنیشانی چاڤکویر یان سهقهت یان
کهر یان کوره یان ویر، هنگی دروسته.

قیجا نهقه شهش نهگهر بوون زانایان یین بهحس کرین و
پترییا وان ئیک دهنگن ل سهر، و بهلگین وان ژی ژ
فهرموودین دروستن، ژ وان:

ژ عائیشایي - خودي ژي رازي بيت- کوزه لامه کي
دهستوي ري خاست بهيټه دهف پيغهمبيري -سلاف لي بن- ،
گوت: (دهستوي ري بدني، نهو پيسه مروقه ژ عهشيرا)
متفق عليه.

و هر ديسان ژ عائيشايي - خودي ژي رازي بيت- گوت:
پيغهمبيري خودي -سلاف لي بن- گوت: (نهز هرر ناکهم
کو فلان و فلان _ دوو کس بوون ژ دوورويان_
تشته کي ژ ديني مه بزائن) رواه البخاري

و ژ فاطيمايا کچا قهيسي - خودي ژي رازي بيت- گوت:
نهز هاتمه دهف پيغهمبيري -سلاف لي بن- و من گوتي:
هندي نهبو جههم و مو عاويهنه من دخازن؟ پيغهمبيري -
سلاف لي بن- گوت: (هندي مو عاويهيه يي دهست کورته و
چو مال نينه، و هندي نهبو جههمه داري خو ژ سهر ستويي
خو نادانيت _ ناکو: ههمي دهمان داري د دهستي دا و
ژنکا د قوتيت يان هر يي ب وه غهرانقه و ل مالا خو نا
روينيت _ متفق عليه.

و ژ عائيشايي - خودي ژي رازي بيت- گوت: هندا ژنکا
نهبي سوفيانی گوته پيغهمبيري -سلاف لي بن- : هندي نهبو
سوفيانه زه لامه کي چريکه، هند مالي نادهته من کو تيرا
من و زارو کين من بکته، نهو تي نهبيت يي نهز ژي
وهر دگرم و نهو نزانيت؟ پيغهمبيري -سلاف لي بن- گوتي:
(هندي ژ مالي وي بيه کو تيرا ته و زارو کين ته بکته)
متفق عليه.

والحمد لله رب العالمين
والله الموفق.

وہر گئیران: سیپہل قاسم

ژیدہر: پھرتوو کا (الحديث) یا ئہ کادمییا (زاد) مستہوایی
سیلیی.